

FÖDA, v. a. 2. 1) (om kvinnor och djurhonor) Frambringa till världen ett barn eller en unge. Man säger äfv. *F. till världen. F. barn, ungar. Hon har f-dt en gosse. Hvarje djur f-der ungar, som äro det lika.* Brukas äfv. absolut, t. ex.: *Hon har lätt att f. F. fram,* se *Framföda*. — *Syn.* Frambringa till världen, Alfa, Framföda; (abs.) Bära, Få barn. — 2) (fig.) Gifva uppkomst åt, vara orsak till. *Osund luft f-der sjukdomar. Lättja f-der laster. Förakt f-der hat.* Man säger äfv. i samma mening *F. af sig.* — *F. på nytt,* se *Pånyttföda*. — *Syn.* Se *Förorsaka*. — 3) (med.) *F. en sten,* säges om dem, som lida af stenpassion, då en hopgyttrad hård massa, liknande en liten sten, under förfärliga plågor afgår genom urinröret. — 4) Gifva näring åt. *Jag har nu i tio år klädt och f-dt honom. Han f-der så och så många tjenare, hästar, hundar.* Har äfv. sak till subjekt, t. ex.: *Delta yrke f-der sin man. F. fram, upp,* se *Framföda, Uppföda*. — *Syn.* Nära, Underhålla. — *F-s, v. pass. o. d. 1)* (om barn och ungar) Frambringas till världen ur moderlifvet, *Han f-ddes* (äfv. *f-ddes till världen*) *af en slafvinn.* (Fig.) *Han f-ddes till soldat,* har af naturen blifvit danad till soldat. *F. med en sjukdom,* ända från födseln lida deraf. *Vara f-dd under en lycklig, olycklig stjerna,* hafva lycka, olycka. *F. på nytt,* se *Pånyttfödas*. — 2) (fig.) Få tillkomst, uppkomma. *Af detta olycksaliga förhållande f-ddes många olyckor.* — *Syn.* Se *Uppkomma*. — *F. sig, v. r.* Förskaffa sig näring, uppehälle. *F. sig af sina händers arbete. Hon f-der sig med spånad. Hon f-der sig godt.* — *Syn.* Nära sig, Förörja sig, Upphålla sig.

FÖDA, f. 1. sing. 1) Hvad som tjänar till att medelst förtäring och matsmältningens förrättning gifva näring åt människor eller djur. *God, elak, sund, osund f. Bröd är en god f. Mjök är första f-n för barn. Vissa rötter tjena äfven till f. Alla djur skaffa f. åt sina ungar. Neka sig f-n. Tjena för bara f-n.* — *Syn.* Näring, Bröd, Lifmedel, Näringsmedel, Mat. — 2) (fig.) Allt hvad som fordras till en människas uppehälle (icke endast mat och drick, utan äfven kläder, bostad, o. s. v.). *Han har rikeligen sin f. af sitt arbete.* Söka sig *f-n,* genom arbete eller på annat sätt söka förskaffa sig sitt uppehälle. *Arbeta för f-n. Icke hafva f-n,* lida brist på de nödvändigaste lifvets behof. — *Syn.* Uppehålle. — 3) (fig.) Hvad som ger näring åt något, bidrager till dess fortfarande. *Trä är eldens f. Själén har behof af f. lika väl som kroppen. F. för passionen, för partiandan.* — *Syn.* Näring.

FÖDANDE, n. 4. 1) Barns eller ungars frambringande till världen. — 2) Närande. — 3) (fig.) Orsakande, alstrande. — *Part. akt.* Som föder, närer. Brukas nästan adjektivt i vissa uttryck, t. ex.: *F. mat, näringsämnen,* som gifva föda, näring. *F. egenskap,* egenskap att gifva föda, näring. — *Syn.* Närande.

FÖDD, part. pass. af *Föda*. Som blifvit född. Brukas ofta nästan som adjektiv, t. ex.: *F. i Stockholm. Hundrade f-a och 101 döda. F. till lycka, till olycka. F. blind, döf.* Man säger äfv. *Blind f. På nytt f.,* se *Pånyttfödd*.

FÖDELSE, f. 3. 1) Händelsen, då någon födes till världen. Början af lifvet. *Hans f. inträffade den 7 April 1700. Före, vid, efter någons f. Före, efter Christi f.,* före, efter det år och den dag, då Christus föddes. — 2) (teol.)

Nya F-n, den H. Andes nådeverk, i hvilket han hos den ängerfulla och om nåden i Christo upplysta menniskan uppländer tron. — *Ss. F-bygd, -ort, -stad, -stund, -limma, -år.*

FÖDELSEDAG, m. 2. 1) Den dag, då någon blifvit född. — 2) Dag, då ett jemnt antal af år äro förlutna, sedan någon blifvit född. *Det är i morgon min f.*

FÖDELSEFEST, m. 3. Fest, som firas på årsdagen af en persons födselse.

FÖDELSEFLÄCK, m. 2. o. **FÖDELSEMÄRKE**, n. 4. Fläck, som finnes på en människas kropp, då hon födes till världen, af annan färg än den öfriga huden, antingen slät eller upphöjd, stundom beväat med hår och företeende likhet med hvarjehanda föremål, t. ex. rättor, blad, bär, frukter, m. m.

FÖDKROK, m. 2. Det sätt, hvarpå någon förskaffar sig sitt uppehälle. *Hans enda f. är att renskrifva.* Brukas ofta i dålig bem., t. ex.: *Allt stjåla och bedraga är hans egentliga f.* — *Syn.* Näringsyrke, Näringsång.

FÖDÖÄMNE, n. 4. Ämne, som tjänar till föda för menniskor. Skrifves äfv. af några *Födämne*. — *Syn.* Näringsämne, Näringsmedel.

FÖDSEL, m. sing. 1) Den företeelse af det animala lifvet, då en kvinna eller djurhona föder. *Vid en kvinnas f. bör alltid en barnmorska vara närvarande. Dö under f-n.* — *Syn.* Börd, Nedkomst, Förlossning. — 2) Sammandraget af *Födelse*. Brukas i denna mening mindre ofta. — 3) (fig.) Uppkomst.

FÖDSELVÄNDA, f. 1. Se *Födslövända*.

FÖDLSLOARBETE, n. 4. Krystningarne och plågorna hos en barnaföderska, vid sjelfva förlossningen. — *Syn.* *Födslövända*.

FÖDLSLODEL, m. 2. Kroppsdel, som bidrager till fortplantningen. Brukas mest i plur. *F-arne,* samtliga dessa delar hos menniska eller djur.

FÖDLSOLEM, m. 2. pl. — *lemmar.* Lem, som bidrager till fortplantningen. *Manlig f., se Manslem. Qvinnlig f., se Qvinnoblygd.*

FÖDLSOMÄRKE, n. 4. Se *Födelsemärke*.

FÖDLSOPINA, f. 1. sing. En barnaföderskas plågor vid sjelfva förlossningen.

FÖDLSOSTUND, f. 3. o. **FÖDLSOTIMME**, m. 2. pl. — *timmar.* Stund, timme, då en barnaföderska föder, födt eller väntas att föda.

FÖDLSOVÄNDA, f. 1. Se *Födslövända*.

FÖDLSOVÄRK, m. sing. o. **FÖDLSOVÄRKAR**, m. 2. pl. Se *Barnvärkar*.

FÖDÄMNE, se *Födoämne*.

FÖGA, adv. o. a. oböj. Icke mycket. *Han har f. penningar. Det kostar helt f. F. värde, af f. värde. Det är f. skilnad på dem begge. F. nyttigt. En f. hederlig utväg. F. akta alla förmaningar. Han är f. bätltre än en narr. Det brukas f. F. fattas, att . . . , det är icke långt ifrån att . . . (Talesätt) Falla till f., förödmjuka sig, underkasta sig, gifva med sig. — *Syn.* Ringa, Obetydligt, Litet.*

FÖGDERI, föjjeri, n. 3. (af *Fogde*) 1) En fogdes tjänst, syssla (se *Fogde*, 1.). Förekommer i denna bem. nu icke mera, utom i talesättet: *Det hör icke till mitt (ditt, hans etc.) f.,* icke till min befattning, angår mig icke. — 2) Uppbördsdistrikt, utgörande en del af ett län, och hvaruti en kronofogde har närmaste befattningen med kronouppbörden, polisen och exekutionen.

FÖL, n. 5. Se *Fälunge*.

FÖLA, se *Fåla*.